

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleményének összefoglalója a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség jövőbeli fejlődéséről

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: www.edps.europa.eu)

(2014/C 224/04)

1. BEVEZETÉS

1. E vélemény célja, hogy a magánélet védelmének és az adatvédelemnek valamennyi uniós intézmény tevékenységébe történő teljesebb integrálása révén hozzájáruljon a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben az uniós politikák továbbfejlesztéséhez. A vélemény a bel- és igazságügy jövőjéről szóló, a Bizottság által 2014. március 11-én elfogadott két közleményre ⁽¹⁾, a Stockholmi Program felülvizsgálatáról szóló, 2014. április 2-i európai parlamenti állásfoglalásra, valamint a Tanácsban folytatott egyeztetésekre reflektál annak érdekében, hogy az Európai Tanács első alkalommal fogadjon el – az EUMSZ 68. cikkének megfelelően – jogalkotási és operatív programok tervezésére vonatkozó stratégiai iránymutatásokat.
2. Az Európai Uniónak a bel- és igazságügy terén betöltött szerepe szempontjából kritikus pillanatot élünk. A Lisszaboni Szerződésben meghatározott átmeneti időszak végéhez közeledünk, amely időszakot követően a Bizottság kötelezettségzegési eljárások lefolytatására vonatkozó hatásköre, valamint az Európai Unió Bíróságának hatásköre a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre vonatkozó uniós jogszabályokra is teljes körűen alkalmazandó lesz ⁽²⁾. A Szerződés értelmében az Alapjogi Charta elsődleges jogi rangot nyert, a Bíróság pedig a közelmúltban hozott ítéleteiben pontosította a jogalkotó olyan esetben fennálló mozgásterére vonatkozó korlátozásokat, amikor egy intézkedés a szóban forgó jogokba ütközhet ⁽³⁾.
3. Ezenkívül az elmúlt öt évben a magánélet védelmével és az adatvédelemmel kapcsolatos aggályok a korábbiakhoz képest vitathatatlanul felerősödtek. 2012 januárjában a Bizottság uniós adatvédelmi jogalkotási reformcsomagra tett javaslatot ⁽⁴⁾. 2013. június óta az Európai Unióban egyének – amerikai és más hírszerző ügynökségek által végzett – tömeges megfigyelését tarták fel, aminek nyomán a személyes adatok titkossága iránti bizalom jelentősen sérült. A Bíróság legutóbb 2014 áprilisában – az egyik fent említett ítéletében – megsemmisítette az adatmegőrzési irányelvet ⁽⁵⁾, mivel az túlzottan korlátozta az alapvető jogokat. Az adatvédelemmel kapcsolatos uniós szintű fellépés valóban globális jelentőséget kapott, amit többek között a nemzetközi sajtóvisszhang mértéke és az adatvédelmi keret reformjával kapcsolatos lobbitevékenység is mutat, amelynek eredményeként mintegy 4 000 módosítást nyújtottak be az Európai Parlamentben lezajlott első olvasatkor ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Lásd e vélemény 8. pontját alább.

⁽²⁾ Az átmeneti rendelkezések alkalmazhatósága 2014. december 1-jén megszűnik; a Lisszaboni Szerződéshez csatolt, az átmeneti rendelkezésekről szóló 36. jegyzőkönyv 10. cikke.

⁽³⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a Bíróság (Nagytanács) *Schecke és Eifert* ügyben (C-92/09. és C-93/09. sz. egyesített ügyek) hozott 2010. november 9-i és különösen a *Digital Rights Ireland és Seitlinger* ügyben (C-293/12. és C-594/12. sz. egyesített ügyek) hozott 2014. április 8-i ítéletét. Az elsőként említett ügyben a Bíróság azt is kiemelte, hogy a jogalkotónak mérlegelnie kell, hogy egy adott intézkedéshez képest nem állnak-e rendelkezésre jelentősen kisebb beavatkozással járó alternatívák.

⁽⁴⁾ COM(2012) 11 final; COM(2012) 10 final.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2006. március 15-i 2006/24/EK irányelve a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról (HL L 105., 2006.4.13., 54. o.)

⁽⁶⁾ Az első olvasat nyomán megszületett a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló, 2014. március 12-i európai parlamenti jogalkotási állásfoglalás (általános adatvédelmi rendelet) (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)) (Rendes jogalkotási eljárás: első olvasat).

4. A bel- és igazságügy területén a politikai döntéshozók és a jogalkotók előtt álló jogi, technológiai és társadalmi kihívások a stratégiai iránymutatások érvényességének időtartama alatt bizonyosan nőni fognak. Ezenfelül az új európai tanácsi iránymutatások alkalmat adnak arra, hogy kinyilvánítsuk azt a szándékot, miszerint az EU vissza kívánja állítani az Uniónak az egyének hatékony megvédésére való képességébe vetett bizalmat. Ezért javasoljuk, hogy az új iránymutatásokban az Európai Tanács kifejezetten foglalkozzon az alábbi témákkal:
- a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben számos uniós jogszabály és politika által előírt nagy mennyiségű személyesadat-feldolgozás;
 - minden olyan intézkedés gyengesége, amely nem tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan ez az adatmegőrzési irányelv esetében is megmutatkozott, de más folyamatban lévő kezdeményezésekre, köztük az intelligens határellenőrzési csomagra⁽¹⁾ és az utas-nyilvántartási adatállományokkal kapcsolatos különböző jogi aktusokra is vonatkozhat⁽²⁾;
 - egy erős és korszerű európai uniós adatvédelmi keret mihamarabbi elfogadásának fontossága, amely az EU külpolitikája számára is irányadó lenne; és
 - annak szükségessége, hogy a magánélet védelmével és az adatvédelemmel kapcsolatos megfontolásokat a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben valamennyi új politika és jogszabály kidolgozása során beépítsék.
5. Hasonlóan ahhoz, ahogyan öt évvel ezelőtt egy hasonló munkához hozzájárultunk, e véleményben is felajánljuk, hogy az uniós intézményekkel együttműködve segítséget nyújtunk a jogi aktusok minőségének adatvédelmi szempontból történő javításához, ami egy újfajta együttműködéshez is mintául szolgálhat⁽³⁾.

6. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

36. A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben az EU fellépésének hozzáadott értékét – különösen a tagállamok – gyakran megkérdőjelezzik. A fellépés haszna a következetes megközelítés biztosításában rejlik, ami például olyan arányos, kölcsönösen átjárható rendszerek kialakításán keresztül valósul meg, amelyek ugyanakkor biztonsági és adatvédelmi szempontból is megfelelőek. Az új stratégiai iránymutatások álláspontunk szerint kiváló alkalmat nyújtanak arra, hogy az intézmények összegyűjtsék a tapasztalatokat, és eszköztárat alakítsanak ki a személyes adatok védelméhez való alapvető jog garantálásához sokszor elégtelen biztosítékok erősítésére.
37. Az EU-nak be kell bizonyítania, hogy tanult az elmúlt öt év tapasztalataiból, azaz nem fogadhat el olyan intézkedéseket, amelyek – alaposabban megvizsgálva – alapvető jogokba ütköznek, és nem felelnek meg a szükségesség és arányosság kritériumának. Ahogyan a Bizottság már számos alkalommal emlékeztetett rá, mostantól fogva a Charta irányítéként szolgál az uniós szakpolitikák és jogszabályok számára. Az európai adatvédelmi biztos készen áll arra, hogy segítséget nyújtson ebben a folyamatban.
38. Az új európai tanácsi iránymutatások jó alkalmat kínálnak az Uniónak arra, hogy kinyilvánítsa szándékát, miszerint vissza kívánja állítani az Uniónak az egyének hatékony megvédésére való képességébe vetett bizalmat. Ezért javasoljuk, hogy az új iránymutatásokban az Európai Tanács kifejezetten foglalkozzon az alábbi témákkal:
- a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben számos uniós jogszabály és politika által előírt nagy mennyiségű személyesadat-feldolgozás;
 - minden olyan intézkedés gyengesége, amely nem tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan ez az adatmegőrzési irányelv esetében is megmutatkozott, de más, folyamatban lévő kezdeményezésekre, köztük az intelligens határellenőrzési csomagra és az utas-nyilvántartási adatállományokkal kapcsolatos különböző jogi aktusokra is vonatkozhat;

(1) Lásd az európai adatvédelmi biztos 2013. július 18-i véleményét a határregisztrációs rendszer létrehozásáról szóló rendeletre és a regisztráltutas-program létrehozásáról szóló rendeletre irányuló javaslatokról.

(2) Ide tartozik az utas-nyilvántartási adatállományok uniós rendszere (COM(2011) 32 final) és az utas-nyilvántartási adatok harmadik országba való továbbítására vonatkozó lehetséges javaslat (http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/planned_ia/docs/2014_home_004_transfer_pnr_data_3rd_countries_en.pdf [2014. június 3-i állapot]).

(3) E megközelítés általános kifejtését bővebben lásd az európai adatvédelmi biztos 2014-es „Az európai adatvédelmi biztos mint az uniós intézmények szakpolitikai és jogalkotási tanácsadója: tíz éves tapasztalat” című, az európai adatvédelmi biztos honlapján közzétett szakpolitikai dokumentumában.

- c. egy erős és korszerű európai uniós adatvédelmi keret mihamarabbi elfogadásának fontossága, amely az EU külpolitikája számára is irányadó lenne; és
- d. annak szükségessége, hogy a magánélet védelmével és az adatvédelemmel kapcsolatos megfontolásokat a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben valamennyi új politika és jogszabály kidolgozása során beépítsék.
39. Az, hogy a magánélet védelmével és az adatvédelemmel kapcsolatos megfontolásokat a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben valamennyi új politika és jogszabály kidolgozása során beépítsék, a következő módokon biztosítható:
- az adatvédelmi aggályok beépítése az általános hatásvizsgálatokba;
 - a szakpolitikai célkitűzések elérését szolgáló, kisebb beavatkozással járó alternatív módszerek vizsgálata;
 - az adatminőség, az érintettek jogai és a jogorvoslatok erősítése;
 - az információcsere értékelése a szakpolitikai célkitűzések tükrében, és
 - annak biztosítása, hogy a harmadik országokkal kötött nemzetközi megállapodások tiszteletben tartják az uniós magánszemélyek adatvédelemhez való jogát.

Kelt Brüsszelben, 2014. június 4-én.

Peter HUSTINX

Európai adatvédelmi biztos
